

Post festum: VIDIK fest 2023 i Međunarodni znanstveni simpozij (Split, 8.05.-12.05.2023.)

International scientific symposium POLITICAL PERSPECTIVE OF THE COMMON GOOD / Split, 8.05.-10.05.2023.

Davor Ivo Stier

Vladimir Dugalić

Helen Alford

Jakov Žižić

Organizator festivala: HRVATSKA UDRUGA BENEDIKT / Organizator simpozija: Udruga DoCeSt

MISLI GLOBALNO, DJELUJ LOKALNO!

Srijeda, 10. svibnja 2023.

Jutarnji panel započeo je izlaganjem **dr.sc. don Vladimira Dugalića**, profesora sa Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu i tajnika Komisije *Iustitia et pax* Hrvatske biskupske konferencije. On je govorio o općem dobru u svjetlu četiri socijalna načela pape Franje u enciklici Radost evanđelja - *Evangelii gaudium* (2013.). Kompendij socijalnog nauka Katoličke crkve kaže da je opće dobro zajedničko dobro. Jedno od temeljnih načela koje papa Franjo zagovara je "ljubav u istini". Ono podrazumijeva operativni oblik zalaganja za pravедnost i opće dobro polazeći od stava da ljubav nadvisuje pravедnost. To je vrlo važno razumijeti jer živimo u konfliktnom svijetu. Svjesni svog identiteta u dijalogu s različitim glavni motiv nam treba biti "ljubav u istini". Zauzimanje za opće dobro u

socijalnom učenju Crkve podrazumijeva poštovanje ljudske osobe, izgradnju mira i dijaloga, zauzimanje za cjeloviti razvoj i unaprjeđenje životnog standarda. Drugo važno načelo kratko možemo sažeti jednom rečenicom: "vrijeme je važnije od prostora". Velika napast je misliti da sve počinje i završava s nama. Danas se prostoru moći daje prevelika pažnja. Opće dobro se ne može ostvariti bez kontinuiteta. Ne može se ostvariti tamo gdje ljudi misle da sve počinje i završava s njima. Takav populizam je opasan jer dijeli ljude. Živimo u kulturi relativizma kad svatko traži svoja prava. Populizam reducira pojam naroda na "mi" i/ili "oni". Istinska politika temelji se na služenju općem dobru a ne podjelama. Treće važno načelo sastoji se u tome da je "stvarnost važnija od ideje". Dok imamo podjele ne možemo graditi opće dobro. Dok jedni niječu da postoji konflikt drugi ostaju u njemu i vrte se začaranom krugu. Naš problem je što nedovoljno činimo da prevladamo društvene konflikte koji nas koče i truju. Papa Franjo kaže da između stvarnosti i ideja mora biti dijalog. Posljednje djelatno načelo sastoji se u načelu da je "cjelina je važnija od dijela". Što to konkretno znači? To znači da ne možemo živjeti kao izolirani otoci. Zato imamo različite međunarodne organizacije, nacionalne i globalne integracije. Govoreći na lokalnoj razini ni tu nismo izolirani. Ne možemo očekivati da se neke stvari same od sebe dogode. Koliko je ljudi spremno na volontiranje za neku dobru stvar? Lijepo je činiti dobro, ali neka netko drugi krene. Mi još uvijek živimo u mentalitetu u kojemu se očekuje da bi država trebala rješavati naše probleme. Moramo se kao društvo osloboditi mitova i početi živjeti u stvarnosti.

Papa Franjo zastupa teologiju prakse. On poziva vjernike da idu na periferiju kako bi čuli jedni druge. Sve dok u našim razgovorima prevladava isključivost ne može biti govora o općem dobru jer nismo sami. Mi svoj životni prostor dijelimo s drugima i u taj prostor unosimo određene vrijednosti.

Druga govornica na panelu bila je pravica i bivša državna tajnica u Ministarstvu pravosuđa (2016-2017) **Maja Cvitan Grubišić** koja je iznijela vrlo opširnu analizu o tome kako se pojedine zemlje odnose prema vodi kao prirodnom resursu. Voda pokriva više od 70 % površine Zemlje. Onečišćenje, prekomjerno iskorištavanje, fizičke promjene vodnih staništa i klimatske promjene sve više umanjuju kvalitetu i dostupnost vode. Predviđa se da će klimatske promjene znatno utjecati na dostupnost vode u Europi i u svijetu. Danas se najviše vode troši u poljoprivredi i industriji, a najmanje u kućanstvima. Samo jedan gram pesticida može zagaditi 10 milijuna litara vode! Svakodnevno svjedočimo onečišćenju mora i oceana, neadekvatnom zbrinjavanju otpadnih voda i brojnim zagađenjima. Voda je javni interes koji moramo još više štititi da sutra ne bude prekasno, zaključila je.

Jakov Žižić, politolog sa Hrvatskog katoličkog sveučilišta se kritički osvrnuo na rad Ustavnog suda u zaštiti ustavnopravnog poretka. Ustavni sud mora biti nezavisan, samostalan i nepristran ustavni organ. No, mogu li ustavni suci biti nepristani i objektivni ukoliko su birani iz redova vodećih stranaka, pitao se. Naveo je niz primjera koji pokazuju da u posljednjih 20 godina nisu ni nezavisni ni nepristrani.

Nakon diskusije, simpozij je završio prigodnim domjenkom s dalmatinskim delicijama, fritulama, soparnikom, janjetinom i bižima, u samostanu Sv. Frane u Splitu u čast fra Špiru Marasoviću (1946-2013) povodom obilježavanja desete godišnjice njegove smrti.

VIDIK fest, četvrtak, 11. svibnja 2023.

Nakon završenog simpozija na programu Vidik festa u četvrtak 11. svibnja 2023. se održana tribina pod naslovom *Kruh naš svagdašnji - izazovi za hrvatsku poljoprivredu* nezavisne saborske zastupnice **Marijane Petir** i predsjednice saborskog Odbora za poljoprivredu. Naglasila je da je pitanje dostatne proizvodnje hrane po pristupačnim cijenama za naše građane i zadržavanje stanovnika u ruralnom području, pitanje od nacionalne sigurnosti. Potrebno je raditi na otklanjanju administrativnih prepreka,

donošenjem dobrih zakonskih rješenja, inovativnim pristupom preferiranja domaće proizvodnje kroz mehanizme javne nabave.

Prema ocjeni Europske komisije, Hrvatska ima jedan od najvećih potencijala u EU-u za razvoj biogospodarstva, u odnosu na ostatak EU u Hrvatskoj se manje koriste pesticidi i antimikrobna sredstva, dok su površine pod ekološkom proizvodnjom u stalnom trendu rasta, a u Hrvatskoj nije dozvoljena sjetva GMO sjemena niti u pokusne svrhe.

Moramo povećati produktivnost hrvatske poljoprivrede i jačati njenu konkurentnost te otpornost na klimatske promjene, ali i snažiti generacijsku obnovu te unaprijedili društvenu, komunalnu i socijalnu infrastrukturu na hrvatskom selu. Svi se sjećamo kad je bio *lockdown* zbog pandemije korona virusa kada su nam itekako značile virtualne tržnice. Osim što je važno da imamo brzi internet potrebno je omogućiti hrvatskim poljoprivrednicima da više koriste europske fondove kako bi podigli produktivnost i konkurentnost. Treba spomenuti niz pozitivnih inicijativa, a jedna od njih je Svježe meso od klaonice do prodavaonice. Veliki problem je što se naši poljoprivrednici nerado udružuju za razliku od poljoprivrednika u drugim europskim zemljama. Poljoprivrednici koji se ne udružuju nemaju pregovaračku moć. Drugi veliki problem za nacionalnu sigurnost je depopulacija i iseljavanje. Tko će čuvati hrvatska sela? Imamo mnogo neobrađivih poljoprivrednih površina a moramo se pripremiti na klimatske promjene jer suša svake godine uzima danak. Nismo uspjeli stvoriti sustav navodnjavanja za obranu od suše. Slabo koristimo suvremena tehnološka rješenja. Trebamo raditi na povećanju udjela proizvodnje energije iz obnovljivih izvora te učiniti ruralna područja privlačnima za život za sadašnje, ali i za nove stanovnike sela, zaključila je svoje izlaganje Marijana Petir.

VIDIK fest, petak, 12. svibnja 2023.

U petak, 12. svibnja, u Kući jezika i kulture na Peristilu, održao se okrugli stol o benediktinskoj kulturnoj baštini na kojemu su sudjelovali profesor dogmatske teologije i duhovnosti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu **don Mladen Parlov**, povjesničarka **Mirjana Matijević Sokol** i **Ljubomir Gudelj Velaga**, viši kustos u Muzeju Hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu.

Mirjana Matijević Sokol je u svom izlaganju naglasila da su benediktinci prisutni aktivno u Hrvatskoj od 9 st. Prvu knjigu o njihovom dolasku u Hrvatsku napisao je crkveni povjesničar dr. Ivan Ostojić. Pisao je o zaslugi benediktinaca u opismenjavanju Hrvata. Jedan od tih centara pismenosti bio je skriptorij u crkvi Sv. Krševana u Zadru. Benediktinci su uveli posebno pismo, tzv. oblu beneventanu.

Pisali su liturgijske knjige, kartulare, notacije koje nam pružaju izvrstan primjer u organizaciju samostana i srednjovjekovnog društva. Oni su

predstavljali najobrazovaniji sloj društva i provodili su velike crkvene reforme poput pape Grgura Velikog i pape Viktora III. Splitski povjesničar Toma Arhiđakon je pisao o dolasku benediktinaca na splitsko područje. U drugoj polovici 11 st. osniva se prvi ženski samostan Sv. Arnira i koji je djelovao

sve do francuske uprave 1807/1808. Vrlo značajna i dobro očuvan je benediktinski samostan Sv. Ivana Krstitelja u Povljima na Braču. Tu je otkriven tzv. *Povaljski prag*, nastariji nadvratni natpis sastavljen na hrvatsko-staroslavenskoj ćirilici.

Don Mladen Parlov je kazao da je Sv. Benedikt djelovao u vrijeme raspada Rimskog carstva i sutona jedne civilizacije. Razočaran dekadentnim Rimom povlači se u Subiako. Vrlo brzo osniva zajednice po uzoru na izvore monaškog života sa središtem u Monta Casinu. Kada je papa Pavao VI. je 1964. proglasio godinu sv. Benedikta u svom govoru je istaknuo da je on križem, plugom i knjigom obnovio Europu. Sv. Benedikt je iza sebe ostavio Pravilo za monahe koje se uvelike oslanja na ranija pravila Sv. Bazilija i Sv. Pahomija. Benediktinci su uspjeli obnoviti Europu jer su živjeli poput Kristovih vojnika hrabro se boreći na tri fronta: protiv struje svijeta, vlastitih slabosti i sotone. Za benediktince je liturgija Božje djelo kojemu se nikakve aktivnosti ne smiju pretpostaviti. Kada dođe čas i zvono zazvoni monah ostavlja svoj posao i trči na molitvu. Sveti Benedikt je potaknuo redovnike da se bave poljoprivrednom. Vratio je dostojanstvo fizičkom radu koje je u rimskoj kulturi bilo prezreno. Smatralo se poslom robova. Danas kada je proces sekularizacije zahvatio Europu potrebni su nam ljudi koji će se poput Sv. Benedikta vratiti temeljnim kršćanskim vrijednostima.

Ljubomir Gudelj Velaga je govorio o benediktinskoj ostavštini na solinskom području gdje imamo tzv. Šuplju crkvu, odnosno crkvu Sv. Petra i Mojsija u kojoj je okrunjen kralj Zvonimir 8. listopada 1076. g. i benediktinski samostan u Rižinicama kojeg je dao podići knez Trpimir u 9 st. Ovi iznimno važni arheološki lokaliteti predstavljaju javno kulturno dobro. Nažalost, dugo godina su bili zapušteni i neadekvatno zaštićeni.

HUB/www.vidik-fest.org